

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1919, kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående fullmäktiges i riksbanken förslag om personligt lönetillägg till förvaltaren vid Tumba bruk, civilingenjören J. Vestergren.

Med skrivelse den 30 januari 1919 hava fullmäktige i riksbanken, under åberopande av vad inspekterande fullmäktigen för Tumba bruk enligt bifogat protokollsutdrag anfört, hemställt,

»att utskottet måtte utverka riksdagens bifall till ett personligt lönetillägg å 5,000 kronor om året åt förvaltaren vid bruket J. Vestergren, att utgå från och med den 1 juni 1918, under villkor att han förbinder sig att icke uppsäga sin befattning inom fem år från nämnda dag.»

Inspekterande fullmäktigens anförande i ärendet är av följande lydelse:

»I skrivelse den 23 maj 1918 hemställde fullmäktige till bankoutskottet beträffande förvaltaren J. Vestergren,

att utskottet måtte utverka riksdagens bifall till ett personligt lönetillägg av 5,000 kronor om året utöver nu bestämda löneförmåner åt bemälda Vestergren att utgå från och med den 1 juni 1918 under villkor, att han förbinder sig att icke uppsäga sin befattning inom fem år från nämnda dag.

Bankoutskottet ansåg sig emellertid icke kunna tillstyrka högre lönetillägg än 3,000 kronor och därvid fäst villkor jämlikt bankofullmäktiges förslag. Och riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

När fullmäktige vid sitt ovanberörda förslag om personligt lönetillägg för den nuvarande förvaltaren vid Tumba fäste det villkoret, att han icke skulle uppsäga sin befattning inom fem år, var det givetvis för att, medan man å ena sidan fastställde en så pass hög avlöning, att densamma borde åtminstone i någon mån kunna bestå i konkurrens med de avlöningar, som den privata pappersindustrien kunde bereda, man vid sådant förhållande å andra sidan höll före, att platsens innehavare kunde och borde binda sig för en avsevärd tid framåt.

Inspekterande fullmäktigen för Tumba bruk.

När nu riksdagen på bankoutskottets hemställan ansåg sig icke böra bevilja högre lönetillägg än 3,000 kronor, bortföll den jämvikt mellan lönetillägg och bundenhet under viss tid, som fullmäktige med sitt förslag torde hava åsyftat.

Då emellertid förvaltaren, underrättad om riksdagens beslut, icke ansåg sig kunna ingå på det ifrågavarande villkoret att icke uppsäga sin befattning inom fem år, har han icke heller tillgodoräknat sig något lönetillägg enligt riksdagsbeslutet.

I min förliedet är till fullmäktige i detta ämne avlätna skrivelse tillät jag mig att kraftigt betona, att, därest lönen icke sattes så högt, att lockelser från den privata pappersindustrien i någon mån motvägdes, vore det fara, att platsens innehavare, så snart något bättre yppade sig, skulle söka sig därifrån, varav följden skulle bliva, att man icke skulle kunna uppehålla den kontinuitet och den tradition, som måste anses nödvändig för en så betydelsefull och ömtålig fabrikation som riksbankens sedelpapperstillverkning. I detta avseende har den nuvarande förvaltaren vid Tumba icke saknat frestelser. Då från utomstående håll meddelats mig, att ett anbud skulle avgivits till förvaltaren Vestergren, vände jag mig först till det bolag, som skulle givit anbudet, och bekom av dess ledare ett konfidentiellt skriftligt meddelande, varav framgick, att förvaltaren erbjudits en plats med flerdubbelt högre avlöning mot hans avlöning enligt staten för Tumba bruk. Och på min direkt till förvaltaren framställda fråga, varför han avböjt detta anbud, svarade mig denne, att han icke ansåg sig handla lojalt mot Tumba bruk, ifall han, som inlett det stora ombygget därstädes, lämnade bruket, innan den nya fabriken kommit i gång.

Vitsordande den plikt känsla, som tagit sig uttryck i detta beslut, och som jag städe, i stort som smått, kunnat konstatera hos förvaltare Vestergren, får jag, med hänsyn till hans från kompetenta håll erkända stora insikt och skicklighet, hans nit och intresse, härmed hos fullmäktige förnya min framställning av förliedet år.

Härutöver vill jag tillåta mig att framhålla, hurusom prisen på s. k. finpapper ytterligare stigit avsevärt, och att efterfrågan på verkligt framstående pappersbruksledare alltjämt är stor. Redan en flyktig granskning av senast kända uppgifter rörande pappersmäns inkomster visar ock en stegring utöver de uppgifter, som jag förliedet år meddelade. Slutligen hava, som väl bekant är, levnadskostnaderna än ytterligare stigit.

Jag ber att få erinra, att befattningen som förvaltare vid Tumba bruk innebär chefskapet för en industriell drift, vilkens tekniska och ekonomiska resultat i hög grad är beroende av innehavarens personliga kvalifikationer, varför, liksom vid vissa andra statens affärsdrivande verk, man främst synes böra taga sikte på önskvärdheten att för det åsyftade ändamålet förvärva och behålla en erkänt dugande man. Detta åter vinnes icke, därest icke en viss och ganska betydande hänsyn tages till motsvarande löner inom den enskilda industrien. Ehuru väl denna synpunkt skulle kunna motivera en vida högre lön, och ehuru förhållandena under 1919 ännu mera än under 1918 kunnat motivera högre löneökning, har jag dock icke ansett mig böra föreslå högre lönetillägg än vad jag förliedet år föreslog eller femtusen kronor.

Därvid vill jag emellertid framhålla, att förvaltaren Vestergren under sistförflutna år haft ett oerhört drygt arbete. Under sagda år har nybyggnaden börjat nalkas sitt slut med alla sina maskinella anordningar och med all den extra omsorg, allt det ökade ansvar, som med anledning därav påvilat förvaltaren. Samtidigt därmed har tillverkningen av sedelpapper varit större än någonsin, och denna oerhörda påfrestning har måst mötas i det gamla, delvis nästan fallfärdiga bruket med dess dåliga, illa belägna och för arbete hinderliga lokaler. Att detta oaktat bankens sedelpappersbehov, om

ock med anlåtande av övertidsarbete och forcering, kunnat fyllas, måste räknas förvaltaren till en mycket stor förtjänst. Jag vill i detta avseende erinra, att sedelpapperstillverkningen, som i medeltal för åren 1914—1916 uppgått till ej fullt 16 miljoner blanketter, för år 1917 steg till över 24 miljoner och för år 1918 till nära 26 miljoner blanketter.

Med hänsyn härtill vill jag tillåta mig föreslå, att fullmäktige ville hemställa, att lönetillägget för förvaltare Vestergren må få beräknas utgå, såsom i fjolårets skrivelse föreslogs, från och med den 1 juni 1918.»

I likhet med inspekterande fullmäktigen för Tumba bruk anser utskottet det vara av vikt, att riksbanken såsom föreståndare för bruket får behålla en fullt kompetent och dugande kraft. Under sådana förhållanden torde det emellertid vara nödvändigt att tillse, att en tillräcklig avlöning kan erbjudas honom för att möta konkurrensen från den enskilda industrien. Då, enligt vad utskottet inhämtat, den nuvarande förvaltaren emottagit ett synnerligen fördelaktigt anbud från företag inom nyssnämnda industri, har utskottet för sin del ansett sig böra tillstyrka det lönetillägg, som nu blivit ifrågasatt eller 5,000 kronor, men synes detta lämpligen böra utgå först från och med innevarande års början.

Utskottet.

I enlighet med fullmäktiges förslag torde såsom villkor böra föreskrivas, att Vestergren förbinder sig att icke uppsäga sin befattning inom fem år från och med den 1 januari 1919.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att till förvaltaren vid Tumba bruk civilingenjören J. Vestergren må utgå ett personligt lönetillägg å fem tusen kronor årligen, räknat från och med den 1 januari 1919, under villkor att han förbinder sig att icke uppsäga sin befattning inom fem år från nämnda dag.

Stockholm den 6 mars 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Gustafsson, Neiglick, Wickman, Enhörning, Hedenström, Modig* och *Schyller*, samt
av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Bogren, Somelius, Jonsson* i Gumboda, *Lindvall, Lovén* och *Hagman*.

Reservationer:

av herr *Hedenström*, som anfört:

»Mot det beslut, vartill utskottet kommit beträffande förhöjande av det personliga lönetillägget åt förvaltare J. Vestergren till 5,000 kronor, är jag av avvikande mening.

Föregående års riksdag beviljade förvaltare Vestergren ett personligt lönetillägg av 3,000 kronor och är därmed förvaltarens lön jämte därtill kommande betydande naturaförmåner högre än landshövdinge- och statsrådslönerna, och synes mig denna lön mer än väl svara mot med befattningen förenade arbete och ansvar.

Därtill kommer, att tillverkningen »alltjämt måste bedrivas i det gamla nästan fallfärdiga bruket med dess dåliga, illa belägna och för arbete hinderliga lokaler», ett förhållande, som i motsats till vad från bankofullmäktige andragits, synes mig tala för att planläggningen och utförandet av det nya brukets byggande ej bedrivits med den framsynthet och omtanke, som kunde varit möjliga.

I anslutning till det ovan uttalade anser jag, att utskottet bort hemställa,

att den gjorda framställningen icke bör föranleda riksdagen att med frångående av sitt föregående år fattade beslut nu besluta detta personliga lönetillägg.»

samt av herrar *Jonsson* i Gumboda och *Lovén*.